

Případ Jana Delonga.

Dr. August Miřička, profesor Karlovy university v Praze.*)

V 3. čísle 13. ročníku Revue internationale de droit pénal (str. 276—298) je uveřejněn článek Dr. Wladyslava Woltera, profesora trestního práva na universitě krakovské, zabývající se trestní věcí polského příslušníka Jana Delonga, jenž byl odsouzen rozsudkem čsl. krajského soudu v Moravské Ostravě z 13. listopadu 1935 pro zločin přípravy úkladů o republiku podle § 2 zákona na ochranu republiky z 19. března 1923, čís. 50 Sb. z. a n. a pro zločin veřejného násilí podle § 87 tr. z. Profesor Wolter podrobuje tento rozsudek v uvedeném článku na výsost nepříznivé kritice.

Autor prohlašuje hned v úvodu tohoto článku, že, ačkoli jde o delikt politický, »nechce přihlížeti k jeho politické pohnutce, nýbrž rozbírati toliko jeho stránku právnickou, poněvadž jen takový rozbor poskytuje záruku naprosté objektivnosti, vylučuje všecky elementy způsobilé uvésti v pochybnost politickou nestrannost autora«. Než, jak uvidíme, nepodařilo se autorovi zachovati tuto směrnici, již si vytknul, což konečně nepřekvapuje, hledíme-li na to, že jde o delikt politický. A právě tento fakt ve spojení s tím, že byl odsouzen polský příslušník československým soudem a že autor prohlašuje toto odsouzení za neodůvodněné, ba nespravedlivé, mohl by svésti nezasvěceného čtenáře k domněnce, že toto odsouzení se stalo z národnostního stranictví. Proto není možné článek prof. Woltera nechati bez odpovědi, zejména když k ní vybízí i obsah článku ve věci samé.

I.

Z uvedeného zjištění autora, že chce »rozbírati toliko právní stránku případu«, mohlo by se souditi,

*) Předneseno v podstatě ve společné schůzi Právnické jednoty v Praze a Československé společnosti pro právo trestní, konané dne 4. března 1937.

že zamýšlí podrobiti ji kritice toliko s hlediska vyskytujících se otázek právních na podkladě skutkových zjištění rozsudečných. V tomto domnění by mohl čtenář býti utvrzen nadpisem hned následující stati »L'état de fait« = stav věci či skutková podstata. To by však byl omyl; neboť autor podává v této stati toliko zcela nepatrný a k tomu velmi kusý výňatek z obsáhlých skutkových zjištění rozsudečných, »pokud jich právě ke svému účelu potřebuje«, a velká část stati se zabývá potíráním přesvědčení, k němuž soud dospěl, pokud jde o skutkový základ odsouzení obžalovaného pro zločin podle § 87 tr. z. Ale i na jiných místech svého spisu se snaží autor skutková zjištění rozsudečná uvésti v pochybnost. I vtírá se sama sebou otázka, na jakém podkladě tak činí.

Není mně známo, zda byl prof. Wolter sám přítomen při hlavním přelíčení a byl-li, zda je českého jazyka do té míry mocen, aby je byl mohl náležitě sledovati, a pochybuji, že mu byly dány k disposici soudní spisy této věci se týkající. (Při této příležitosti pokládám za nutno konstatovati, že mně byl celý procesní akt dán ministerstvem spravedlnosti k disposici a že právě na jeho podkladě je tato odpověď na článek prof. Woltera sepsána.) Ale i kdyby autor byl měl při své práci před sebou celé spisy soudní, zbývá vždy ještě námitka, jejíž závažnost jemu jako odborníku trestněprávnímu dojista není neznámá, totiž, že chce skutkovou podstatu, o níž soud nabyl přesvědčení podle zásady volného uvažování průvodů z důkazů jemu předvedených, přezkoumávati na podkladě spisů, tedy na jiném daleko méně spolehlivém základě. Z tohoto důvodu vylučují, jak známo, reformované trestní řády zpravidla odvolání v otázce skutkové k vyššímu soudu, jenž by měl o něm rozhodovati toliko na podkladě spisů první stolice, jako odvolání ad iudicem peius informatum.

Prof. Wolter dovolává se ve svém článku toliko obžalovacího spisu a rozsudku krajského soudu v Mor. Ostravě. Je s podivem, že se nezmiňuje také o rozhodnutí Nejvyššího soudu, jímž tento rozsudek byl potvrzen, ačkoli bylo vyneseno již 17. ledna 1936, tedy několik měsíců před tím, než článek prof. Woltera vyšel. Kdyby si byl prof. Wolter dal práci a přečetl toto rozhodnutí Nej-

vyššího soudu a snad i zmateční stížnost obžalovaného, jež jím byla vyřízena — a pravděpodobně by si byl mohl tyto listiny snadno opatřiti z téhož pramene jako obžalovací spis a rozsudek první stolice — byl by shledal fakt dojista i pro něho zajímavý, že totiž ve zmateční stížnosti jsou uplatňovány všecky ty výtky, faktické i právní, které on (prof. Wolter) sám rozsudku první stolice činí, a že tam je kritisována i úprava t. zv. mezinárodního práva trestního, zejména princip ochrany, a to kritisována způsobem v podstatě souhlasným, jako činí prof. Wolter ve svém článku, ba i za citování týchž literárních publikací! A jsou to odborné spisy, z nichž některé bychom marně hledali na př. v naší universitní knihovně, takže je zajisté s podivem, jak by si je mohl opatřiti ostravský advokát hájící Delonga. Vůbec lze tuto do očí bijící shodu Wolterova článku se zmateční stížností obžalovaného všelijak vykládati. Prof. Wolter by však byl také shledal, že Nejvyšší soud se všemi těmito výtkami velmi podrobně zabýval a že jich neudržitelnost obšírně odůvodňuje. Je možno, že by pak autor byl snad došel k závěru, že není proč by měl tento případ býti předkládán »au monde juridique polonais et à l'étranger«, a to předkládán způsobem, jakým to právě autor činí. Když však se tak přece již stalo, nezbývá než se zabývati výtkami jeho před stejným forem. To jsem učinil v odpovědi, zaslané redakci na podnět našeho ministerstva spravedlnosti. Myslím však, že bude i naši veřejnost zajímati, co prof. Wolter rozsudku krajského soudu v Mor. Ostravě vytýká a co o těchto výtkách sluší souditi.

II.

Pokud jde předem o zločin podle § 2 zákona na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. z. a n., byl Jan Delong uznán vinným tímto zločinem podle enunciátu rozsudku proto, že se spolčil k úkladům o republiku se čtyřmi organisacemi, totiž »Legion młodých«, »Związek Niepodlegoscowcow Slaska«,*) »Związek legjonistow Polskich« a »Związek powstancow Slaskich«. Podle důvodů rozsudečných prohlašuje

*) Autor překládá »Związek Niepodległoscowcow Slaska« francouzským »Union des patriotes de Silesie«; ale »Niepodległoscowcow« neznamená »patriotes«, nýbrž tolik, co francouzské »Indépendants«.

pak soud na podkladě provedených důkazů za prokázáno, že se dne 28. července 1935 konala v Polském Těšíně u příležitosti patnáctého výročí rozhodnutí rady velvyslanců v Paříži, kterým Těšínsko bylo přičleněno k Československé republice, krajně štvavá manifestace, namířená proti ústavní celistvosti Československé republiky, usilující o přivtělení Těšínska k Polsku; že při této manifestaci, jíž se zúčastnily zejména i organisace výše uvedené, byly proneseny několika řečníky štvavé řeči a že jak v těchto řečech, tak i výkřiky jednotlivců bylo hrubě spíláno Čechům a hlásána nutnost odtrhnouti Těšínsko od Československa a spojiti je s Polskem třebas i násilím nebo válkou. Že pak byla davem vykonána přísaha tohoto znění: »Přisaháme, že budeme pomáhati na první rozkazy svých velitelů a vojska, abychom vysvobodili náš národ za Olzou.*) Přisaháme, že budeme bojovati za Slezsko do poslední kapky krve.« (Tuto přísahu reprodukuje autor jen velmi kuse.) Že nato rozvášněný dav se snažil vniknouti na most vedoucí na území české, při čemž prolomil první kordon polské policie, a že teprve druhému kordonu se podařilo se zbraní v ruce dav zadržeti. Že potom účastníci se dali na pochod k jubilejnímu mostu, kde za pronášení dalších nadávek českému národu bylo házeno kamením na hlídky československé finanční stráže a na četnictvo, umístěné na československé straně.

Pokud pak jde o obžalovaného Jana Delonga, pokládal soud provedenými důkazy a částečně i jeho vlastním doznáním za prokázáno, že se této manifestace zúčastnil, že vyslechl řeči řečníků namířené proti celistvosti Čs. republiky, že potleskem dával najevo svůj souhlas s nimi a že, (jak také sám doznává), vykonal s ostatními uvedenou přísahu.

Soud nabyl dále z provedených důkazů přesvědčení o tom, že účelem výše uvedených organisací zúčastnivších se oné manifestace — byť i ne účelem uvedeným ve stanovách — je násilné odtržení Těšínska od Č. S. R. a jeho připojení k republice polské, a že tato okolnost byla obžalovanému známa.

Na podkladě těchto skutkových zjištění dospěl soud k závěru, že sice při oné manifestaci věci ještě nedospěly tak

---

*) = O l š í (řekou, dělící český Těšín od Polského).

daleko, aby bylo možné říci, že byl podniknut pokus o násilné odtržení části od ČSR, což by zakládalo zločin úkladů o republiku podle § 1 zákona na ochr. rep., že však došlo při tom, ne-li již dříve, ke spolčení k úkladu o republiku, k němuž i obžalovaný se připojil svou účastí na oné manifestaci, svým projeveným souhlasem s řečmi tam pronesenými a výkonem společné přísahy. Proto právě byl uznán vinným zločinem přípravy úkladů podle § 2 uved. zákona.

Prof. Wolter uznává sám, že lze se připojiti k nějaké organisaci nejen formálním přijetím za člena (affiliation), nýbrž i fakticky (participation de fait); tvrdí-li však, že přípravné jednání vyžaduje uplynutí jisté doby (l'écoulement d'un certain laps de temps), rozuměj: že musí býti delšího trvání a že tudíž pouhá účast na krátké poměrně manifestaci nemůže nikdy býti přípravným jednáním, pak přehlíží, že § 2 uved. zák. nevyžaduje nic jiného než »spolčení se s někým« (tedy třeba jen jediným člověkem) k úkladům o republiku a že tudíž zločin je dokonán, jakmile k tomuto spolčení, t. j. k projevu souhlasu došlo. Také je podle zákona zcela nerozhodné, jde-li o spolčení tajné čili nic, což sluší, hledíc na úvahy autora na s. 289 a 291, jež se zdají nasvědčovati opačnému mínění, výslovně konstatovati.

Prof. Wolter tvrdí, že soud měl na podkladě svých skutkových zjištění — (patrně tu má na mysli pokus násilného protržení policejního kordonu) — jednání obžalovaného kvalifikovati jako zločin úkladů o republiku podle § 1 zákona na ochr. rep. a že státní zástupce nemá práva mírnější kvalifikací trestného činu »zbaviti obviněného možnosti objeviti se před zvláštním soudem, na nějž má právo«. Autor tu zřejmě naráží na známý fakt, že státní zástupce se spokojí v pochybnosti raději mírnější kvalifikací trestného činu, může-li se tím vyhnouti příslušnosti soudu porotního neb vůbec soudu, v němž zasedá element laický, jenž, jak známo, dává obžalovanému větší naději na příznivý proň výsledek procesu. Avšak zde se přihodil autoru povážlivý omyl, jejž, jak chceme hned konstatovati, lze mu jako cizozemskému právníku odpustiti. Autor totiž uvádí dále, že soudem příslušným pro zločin úkladů o republiku je podle § 36 zák. na ochr. rep. státní soud, jehož složení upravuje zákon z 19. března

1923. Podle tohoto zákona o státním soudě z 19. března 1923, č. 51 Sb. z. a n. se skládal ovšem tento soud (jediný pro celý stát) v hlavním přelíčení ze tří soudců z povolání a tří přísedících z lidu. Ale tento zákon byl, jak známo, zrušen zákonem ze 4. dubna 1935, č. 68 Sb. z. a n., jímž působnost dosavadního státního soudu byla přenesena na vrchní soudy, zasedající v pětičlenných senátech složených výhradně ze soudců z povolání. Tento zákon nabyl účinnosti 27. dubna 1935 a byl tudíž v den události, t. j. 28 července 1935, již v platnosti. Že tato změna ve složení státního soudu se nestala k tomu konci, aby obviněným ze zločinu proti republice se dostalo mírnějšího zacházení, je na bíle dni. Tím padá tedy domněnka, že by státní zástupce v procesu Delongově se byl chtěl mírnější kvalifikací jeho činu vyhnouti příslušnosti státního soudu a že by zde mohlo jíti o nějakou animositu čs. státního úřadu vůči obžalovanému. Spíše by bylo lze tento fakt uplatňovati jako důkaz pravého opaku.

III.

Vážná námitka, kterou autor dále činí proti odsouzení Jana Delonga, pohybuje se na poli práva mezinárodního, a to jednak na poli t. zv. mezinárodního práva trestního, formulujícího zásady, podle nichž psané právo jednotlivých států upravuje otázku stíhání trestných činů spáchaných od cizinců nebo v cizině vlastními (vnitrostátními) normami, jednak na poli nepsaných norem domáhajících se všeobecného (mezinárodního) uznání vedle oněch norem a i proti nim.

V prvním směru vykládá autor v souhlase s doktrinou čtyři známé zásady: zásadu territoriality, zásadu personality, zásadu ochrany (autor užívá pro ni výrazu: principe réel) a zásadu universality, uznává, že krajský soud právem se pokládal za příslušna souditi Jana Delonga pro zločin podle § 2 zákona na ochr. rep., třebaže šlo o zločin spáchaný podle obžaloby cizincem v cizině, a správně uvádí, že čs. právo přijalo, pokud jde o tento zločin, princip ochrany, takže čs. soudy jsou příslušné souditi tento zločin, i když byl spáchán cizincem v cizině (§ 38 tr. z., § 38 a 41, odst. 1. zák. na ochr. rep.).

Prof. Wolter hledě na to uznává sice, jak řečeno, že

čs. soud právem si vindikoval příslušnost souditi Jana Delonga pro zločin podle § 2 zák. na ochr. rep., přece však má za to, že čs. úřady zašly v uplatňování principu ochrany příliš daleko. Na odůvodnění tohoto svého tvrzení uvádí, že výše uvedené organisace, o něž tu jde, »jsou připoutány pouty velmi silnými k režimu vládnoucímu v Polsku od května 1926 či k polské vládě«, a že tato vláda »je ve skutečnosti pravým obžalovaným zosobněným v osobě Delongově«. I táže se autor, zda je možné, aby někdo byl pro účast na manifestaci, pořádané v intencích polské vládní politiky ve prospěch přivtělení Těšínska k Polsku, poháněn k odpovědnosti před čs. soudem, a zda lze pochopiti, aby s občany některého státu, podporujícími snahu své vlády o revisi smlouvy nebo ji k ní podněcujícími, bylo nakládáno jiným státem jako se »zrádci« útočícími na jeho územní celistvost.

Sluší litovati, že autor, zpronevěřiv se směrnici, kterou, jak výše uvedeno, sám si v úvodě vytkl, zatahuje do diskuse polskou vládu, jež mu ostatně sotva bude za to vděčna, neboť nebude asi chtíti se identifikovati s účastníkem demonstrace vyústivší ve štvavé řeči proti jinému státu, v hrubé urážky jeho obyvatel, v házení kamení po jeho úředních orgánech a v pokus násilného vniknutí na jeho území, zadržený zakročením vlastních (polských) bezpečnostních, tedy vládních orgánů.

Dovolává-li se při tom autor toho, že čl. 19 paktu Společnosti národů sám připouští možnost revise hranic, sluší proti tomu zdůrazniti, že v případě Delongově jde o revisi hranic n á s i l í m a že článek 19. paktu jistě nepomýšlel na tento způsob revise hranic, tím méně ovšem na revisi v á l k o u (jež konečně je také násilím). Tento moment sluší vyzdvihnouti i proti oběma uvedeným otázkám autora a tázati se ho navzájem: Kam by vedlo, kdyby stát neměl trestati zločinné podle jeho zákona přípravy k násilnému odtržení části svého území, konané v jiném státě od jeho příslušníků (byť i skryté za eufemistické pojmenování »revise hranic«), kdyby je neměl trestati proto, že se dějí v intencích jeho vlády? Vždyť by pak nemohl trestati důsledně ani vykonaný již násilný útok sám. A přece nemůže čin, který podle zákona jednoho státu je zločinem, státi se beztrestným tím, že by vláda jiného státu čin ten výslovně

schválila, tím méně ovšem tím, že je čin v jejích intencích. Vždyť by pak mohli pachatelé bez obavy navštěvovati napadený stát a v něm se zdržovati, aby tam své podvratné snahy uplatňovali a také snad aby »v kritické době« byli na místě. (Delong skutečně přišel několik dnů po 28. červenci 1935 o své újmě do Českého Těšína a tam byl zatčen.) Takto by se mohl ohrožený stát státi asylem pro takovéto osoby proň krajně nebezpečné.

Prof. Wolter cituje z literatury hlasy mluvící pro »rozumné« omezení zásady ochrany, jež prý je i v intencích Společnosti národů. Avšak zastánci této myšlenky jsou nuceni sami uznati, že nějaké přesné a přijatelné omezení této zásady je těžko myslitelné. Ostatně i kdyby se takové vhodné řešení vyskytlo, mělo by podle mého soudu v této době všeobecné nejistoty, jež přímo volá po intensivnější ochraně státních hranic, pramálo naděje na přijetí.

Než všecky tyto úvahy mají na sobě zřejmou pečeť úvah de lege ferenda; na platném právu nemohou ničeho změniti. Soudy jsou povinny říditi se zákonem dotud, dokud toutéž cestou není změněn. Eventuálním obtížím, k nimž by z toho mohlo v jednotlivém případě dojíti, mohl by odpomoci jediné známý »bezpečnostní ventil trestního práva« — aboliční akt hlavy státu.

IV.

Zbývá ještě promluviti o druhém zločinu, jímž byl Delong uznán vinným, totiž o zločinu podle § 87 tr. z. Podle obžaloby dopustil se tohoto zločinu tím, že při téže příležitosti jednáním předsevzatým ze zlomyslnosti způsobil nebezpečí pro život, zdraví a tělesnou bezpečnost lidí a ve větším rozsahu pro cizí majetek.

V té příčině vytýká prof. Wolter (s. 295) nepřesnost obžalovacího spisu, protože prý neuvádí, v čem zlomyslné jednání obžalovaného záleželo. Tuto výtku mohl autor učiniti také rozsudku a sluší připustiti, že mohly jak žalobní věta, tak i výrok rozsudečný býti formulovány konkretněji. Poněvadž však odůvodnění obžalovacího spisu a rozsudku činí s nimi jediný celek a z nich je jasné, jaké zlomyslné jednání

se klade obžalovanému za vinu, je tím trestný čin, o nějž jde, dostatečně individualisován.*)

Jak z obou odůvodnění vyplývá, klade se obviněnému za vinu, že způsobil nebezpečí pro život, zdraví a tělesnou bezpečnost lidí a ve větším rozsahu pro cizí majetek nejen házením kamenů na čs. úřední osoby, nýbrž i — což autor patrně přehlédl — podněcováním davu k násilnostem. V té příčině pokládal soud na podkladě provedených důkazů, jež v rozsudku podrobně uvádí, za prokázáno, že obžalovaný byl v předních řadách demonstrantů, kteří prolomili první kordon polské policie a že se zdviženýma rukama hrozil směrem k českým hranicím, že takto posuňky a také výkřiky nabádal dav, rozvášněný projevy řečníků, k násilnostem, zejména k násilnému vniknutí na čs. území a že sám svoji výzvu uskutečnil tím, že házel vedle jiných nezjištěných demonstrantů kameny proti čsl. bezpečnostním orgánům; že tyto kameny byly velikosti slepičího vejce a že dopadaly až na československé území k celní budce, kde tyto orgány stály. Soud, dav vyměřiti místní poměry a ofotografovati místo činu a zjistiv správnost nákresů a fotografií výpověďmi svědků, dospěl k závěru, že vzdálenost, na kterou kameny byly házeny, činila nejvýše šedesát metrů, a z výpovědi znalců lékařů ohledavších obviněného nabyl přesvědčení, že obviněný byl úplně způsobilý kamenem dohoditi na tuto vzdálenost.

Na podkladě těchto zjištěných skutečností a hledě na nebezpečnost situace, o níž svědčí fakt, že musil na čs. straně k zesílení bezpečnostních orgánů býti povolán oddíl četníků a nařízena pohotovost vojenské posádky, došel soud k závěru, že obžalovaný svým zlomyslným jednáním dílem způsobil (házením kamenů), dílem zvýšil (podněcováním rozvášněného davu) nebezpečí pro tělesnou integritu lidí a ve větší míře pro cizí majetek, k jehož značnému poškození by po vtržení davu na české území jistě bylo došlo.

Oproti těmto skutkovým zjištěním provedeným za še-

*) Také na str. 292 vytýká autor obžalovacímu spisu nejasnost a neúplnost, poněvadž nepraví, v čem mají záležeti úklady o republiku, spáchané na československém území. I tu jde jen o poněkud sumární formulaci žalobní věty, neboť, jak vyplývá z odůvodnění jak obžaloby tak i rozsudku, tvořícího s nimi jeden celek, je nepochybné, že se obžalovanému klade za vinu toliko zločin podle § 2 zák. na ochr. rep., spáchaný v Polském Těšíně a zločin podle § 87 tr. z., spáchaný v Českém Těšíně.

tření forem předepsaných platným procesním právem — autor uznává (s. 297), že »le procès a été conduit lege artis« — málo váží pochybnosti, které pronáší (s. 278 a 293), pokud jde o zjištění vzdálenosti, na kterou kameny byly házeny, a o věrohodnost svědecké výpovědi celního inspektora Volného, jenž potvrdil, že právě obžalovaný kameny házel, zejména když jeho výpověď je podporována výpovědí jiných ještě svědků, jakož i tou okolností, že obviněný byl tehdy oděn stejnokrojem žáků polské lesnické školy, tudíž snadno poznatelný a že dříve na čs. území častěji docházel, takže čs. celníkům byl dobře znám.

Podotknouti sluší, že v řešení otázek právních týkajících se § 87 tr. z. rozsudek se shoduje úplně s judikaturou Nejvyššího soudu, a to jak pokud jde o házení kamenů (sb. n. s. 1423, 2727), tak pokud jde o zlomyslnou výzvu k násilnostem řízenou na rozvášněný dav (sb. n. s. 279, 939, sb. m. sprav. 171), a že podle stálé judikatury nejvyššího soudu stačí k zločinu podle § 87 tr. z. ohrožení i jediného člověka (sb. n. s. 716, 854, 2968, 3523).

Autor uvádí dále (s. 294), že, sluší-li pokus trestného činu pokládati za spáchaný na místě činu a ne na místě zamýšleného výsledku, mělo podle § 39 tr. z. býti nejprve nabídnuto vydání obviněného Polsku a že měl býti souzen čs. soudem teprve, kdyby Polsko se zdráhalo jej přijmouti (subsidární zásada universality). Tu však autor přehlíží, že nejde o pokus zločinu podle § 87 tr. z., nýbrž o čin dokonaný; neboť jde o delikt ohrožovací, jenž je dokonán již tím, že bylo způsobeno nebezpečí v tomto paragrafu uvedené a Delong byl tudíž uznán za vinna činem dokonaným. Toto nebezpečí, tedy výsledek činu, nastalo na půdě československé a jde tedy o t. zv. delikt distanční. Autor pak sám správně uvádí, že je jak v literatuře, tak i v judikatuře spor o to, sluší-li za místo spáchaného činu u distančních deliktů pokládati místo, kde vinník vyvinul svou trestnou činnost, či místo, kde nastal výsledek, či místa obě. Již z toho by vyplývalo, že, přiklonil-li se soud k mínění, podle něhož sluší obě místa pokládati za místa spáchaného činu, nelze v tom spatřovati nějakou iniquitu v neprospěch obžalovaného.

Ale, i když bychom uznali za správné mínění, že distanční

delikt je spáchán tam, kde pachatel vykonal svou činnost, a nikoli též tam, kde nastal výsledek, jak by se dalo dovozovati z ustanovení §u 51 tr. ř., sluší názor soudu, že čin Delongův byl spáchán také v Československu, pokládati za správný. Nesmí totiž pojem »činnost pachatele« býti omezován na tělesný pohyb předsevzatý k vykonání trestného činu; neboť pachatelova činnost je dovršena teprve tím, že zasáhla svůj předmět; pročež sluší i toto místo (nebo při pokusu místo, kde svůj předmět zasáhnouti měla), pokládati za místo spáchaného činu, tedy na př., byl-li trestný čin spáchán výstřelem, nejen místo výstřelu, nýbrž i místo, kde kule zasáhla oběť, při čemž je možné, že výsledek nastal na jiném (třetím) místě; na př. když výstřelem zasažený zemřel ve vzdálené nemocnici, kam byl dopraven. (Tak stálá judikatura býv. rak. nejvyššího soudu, viz sb. víd. 2315, 2334,2847, 2971, 3046, 3183 a j. a i já hájím toto mínění ve svém Trestním právu procesním, str. 44.)

Toto řešení sporné otázky má svou důležitost právě v t. zv. trestním právu mezinárodním, jde-li o to, zda čin byl spáchán v tuzemsku či v cizině. Dejme tomu, že pachatel stojící na půdě jiného státu krok od naší hranice střelil přes hranice na svou oběť, stojící dva kroky od něho již na našem území. Zda by nebylo pošetilé tvrditi, že čin byl spáchán toliko v cizině a nikoli v našem státě? Vždyť by pak musilo platiti totéž, kdyby pachatel byl užil v daném případě jako nástroje svého činu místo střelné zbraně na př. železné hole, jen když jeho ruka, vedoucí ránu holí na člověka stojícího na našem území, při tom »nepřestoupila« naši hranici. To by znamenalo obětovati účinnou ochranu právních statků vlastního státu a jeho obyvatel pochybným vědeckým teoriím.

V.

Mlčením nelze pominouti narážku, již autor činí (s. 297) ve příčině obhajování Jana Delonga. Navazuje totiž na aféru »Cutting«, v níž »Spojené státy severoamerické vytýkaly Mexiku, že zbavilo obžalovaného přispění obhájce, na něž každý obviněný má právo«, praví autor: »Český soud nezašel tak daleko, přece však nejednal tak, jak jednati měl. Otázka obhajování narážela na obtíže. Proč?«

Avšak místo, aby sám odpověděl na tuto svou otázku a určitě vyložil, v čem tyto »obtíže« záležely a čím soud se v té věci provinil, ukazuje prof. Wolter pouze na článek v Prager Tagblattu, v němž jeho autor potírá mínění, že advokát by měl odepříti obhajování obžalovaného, jenž náleží k protivnickému politickému táboru, mínění, že soudní přispění je v takovém případě pravou národní zradou. Souhlasím úplně s autorem tohoto článku. Neboť jako lékař, jenž poskytne pomoc nemocnému nebo zraněnému velezrádci a snad mu tím zachrání život, se nedopouští ničeho nečestného a zejména ne národní zrady, tak nelze činiti tuto výtku ani advokátu, který by se uvázal v obhajování osoby obviněné ze zločinu proti státu. Vždyť on přece neobhajuje zločin, z něhož je jeho klient obviněn, nýbrž obhajuje svého klienta proti obvinění naň vzneseném. Jako onen lékař, tak i tento advokát vykonává tím jen povinnost svého povolání, nechť tuto povinnost převzal dobrovolně, či byla-li naň vznesena úřadem k tomu oprávněným. Ale co, pro bůh, má tento článek v Prager Tagblattu činiti s postupem soudu v procesu Delongově? Myslím, že činí-li se soudu výtka, že v tak závažné otázce, jako je obhajování obviněného, »nejednal tak, jak jednati měl«, měla by tato výtka zcela jinak býti konkretisována, než to učinil autor. Takto ovšem je nemožné kontrolovati oprávněnost výtky učiněné krajskému soudu v Mor. Ostravě. Konstatuji však ze spisů soudních, že D e l o n g b y l h á j e n při hlavním přelíčení Dr. Robertem Wajdou, advokátem a obhájcem ve věcech trestních v Moravské Ostravě, jímž je podepsána také obsáhlá zmateční stížnost obžalovaného proti rozsudku podaná, jíž jsem se výše dotkl.

A ještě o jednom faktu bych se chtěl zmíniti, jenž se mi zdá býti v této věci významným. Jak to dovoluje zákon č. 562/1919 Sb. z. a n., bylo Janu Delongovi, když si odbyl dvě třetiny svého trestu, povoleno na jeho žádost podmíněné propuštění a byl tudíž dne 22. prosince 1936 z věznice propuštěn, když byl před tím spontánně prohlásil, že k svým činům byl sveden, že jich lituje, že nemá žádného záští proti českému národu a že příště takových činů se vyvaruje. S tím ovšem podivně se shoduje, že, jak o tom psal denní tisk, se vyskytly hned po propuštění Jana Delonga v polských novinách zprá-

vy, že byl za vazby v trestnici plzeňské všelijak týrán, zprávy, jež ředitelství trestnice v úředním sdělení prohlásilo za nepravdivé.

Zdůrazniti sluší, že podmíněné propuštění bylo Janu Delongovi přiznáno, ačkoli bylo nepochybné, že se vrátí do své vlasti (byť rozsudkem krajského soudu v Moravské Ostravě z Čsl. republiky vypověděn) a že kontrola jeho chování se strany našich úřadů bude, ne-li nemožná, tedy jistě velmi obtížná, každým způsobem pak bezvýznamná; neboť nebylo by lze v případě, že by se neosvědčil, počítati s možností vykonati zbytek trestu. Tento fakt jest jasným důkazem, že jakákoli animosita se strany čsl. úřadů proti Janu Delongovi, dokonce pak zaujatost z motivů národnostních, je vyloučena; neboť bylo-li by kde možné ji uplatniti, bylo by to jistě zde, hledíc na to, že zákon ponechává rozhodnutí o podmíněném propuštění volné úvaze příslušných úřadů.

Shrnuji-li své úvahy o článku prof. Woltera, dospívám k tomuto závěru:

Prof. Wolter nedodržel svou přípověď předem danou, že nechá stranou politickou stránku věci; on zamlčuje rozhodné skutečnosti a bezdůvodně potírati přesvědčení soudu v otázce skutkové. On uznává, že Jan Delong byl podle československého zákona právem stíhán naším soudem, a přece zase tvrdí, že stíhán býti neměl. Uznává, že soud provedl trestní řízení »lege artis«, a přes to zase mu vytýká, že si nepočínal ve všem, jak by měl, aniž uvádí, v čem nesprávné počínání soudu záleželo.

Nemohu při nejlepší vůli takovou kritiku uznati za poctivou. Mělo-li jí býti před cizinou vzbuzeno domnění, že stíhání a odsouzení Jana Delonga vyplynulo z národní nevraživosti, pak musíme takovou insinuaci co nejrozhodněji odmítnouti. Proti národní nevraživosti chrání polského příslušníka postaveného před náš soud již sama naše mentalita, kterou jsme si vůči Polákům uchovali přes vše, co se mezi námi od převratu stalo a na čem my nemáme žádné viny, mentalita, již tak příléhavě vyjádřil p. president Beneš těchto dnů při nástupním slyšení nového vyslance Bulharska hledě na Bulhary slovy: »svazky citové založené na pokrevenství rasy a jazyka«.

Jsem přesvědčen, že stejné smýšlení vzájemně k nám

chová valná část národa polského. Arci nemůže tato naše mentalita jíti tak daleko, abychom nestíhali zločiny spáchané proti naší republice, pro které bychom trestali i příslušníky každého jiného státu a pro něž trestáme ovšem také příslušníky vlastní.

Neutralita a Společnost národů.

Doc. Dr. Bohumil Kučera.

1. Ve vývoji mezinárodní organisace, t. j. v hledání různých forem, jak sdružovati státy pod právními předpisy, lze stopovati snahy, dostati mezinárodní společenství ze stadia volného uplatňování zájmů států k vyšší mezinárodní organisaci, v níž by reakce na porušení práva mezinárodního nevycházela pouze od státu právní poruchou přímo dotčeného, nýbrž od všech států, které patří do mezinárodního společenství. Dokud byla neutralita pravidlem, velmi případně uvádí Eagleton, nemohlo býti v mezinárodním společenství kolektivní odpovědnosti za mír.[1]) Jakmile zesílila tendence nahraditi volnější mezinárodní organisaci tužší organisací, musela se dostati idea neutrality v konflikt s ideou mezinárodní solidarity.

Předválečné právo mezinárodní, které spočívalo na principu integrální suverenity států, ponechalo každému státu volnost, zda chtěl s jiným státem vystoupiti proti rušiteli míru. Rostoucí závislost států a přirozený reflex poruchy práva jednoho státu na státy ostatní musely nutně vyvolati otázku kolektivní reakce proti státu, který se dopustil mezinárodního deliktu. Jde tu o velmi závažnou otázku, do jaké míry je taková kolektivní reakce možná, když se uznává zásada neutrality. Tuto otázku si důvodně položila mezinárodní literatura již před světovou válkou. Byl to zejména britský internacionalista Westlake, jenž vzal morální zdůvodnění neutrality v pochybnost. Právem zdůraznil, že není obecné povinnosti zachovati neutralitu. Naopak jest obecnou povinností každého člena určitého společenství, aby podporoval spravedlnost a mír na základě spravedlnosti, jež jediná je s to, dodati míru síly a trvání. Stejně jako ve státě, tak

---

[1]) International Government, 1932, str. 70.